

Hnutí DUHA

Zpravodaj sítě obcí směřujících k recyklační společnosti

**Pochybná strategie
Inspirace z Argentiny
Kompost na sídlišti**

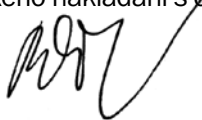
3/2008

Milí čtenáři,

právě se k vám dostalo již třetí číslo Zpravodaje sítě obcí směřujících k recyklační společnosti. Co pro vás máme tentokrát? V médiích jste možná v poslední době slyšeli o dokumentu Strategie rozvoje nakládání s odpady, kterou vypracoval Svaz měst a obcí společně s Asociací krajů. Jedná se vlastně o podklad pro další směřování odpadového hospodářství v České republice. Jenomže jeho základní představy jsou z několika důvodů velmi rozporuplné. Zajímalo nás, z čeho autoři strategie vycházejí, a došli jsme k více než překvapivým zjištěním.

Plány na snížení množství komunálních odpadů nejsou jen záležitostí Evropy a Severní Ameriky. Více se dočtete v článku o Buenos Aires. Máme pro vás také dvě pozitivní zprávy z našich měst. Třídění biologického odpadu na komunální úrovni nemusí nutně souviset jen s nákladnými investicemi. Často stačí pouze podpořit iniciativu místních občanů a sdružení.

Inspirativní čtení, barevný podzim a hlavně hodně chuti do ekologického nakládání s odpady přeje

Tomáš Příkryl
Hnutí DUHA

Odpadová strategie měst a krajů je na omylu

Ivo Kropáček

Kam se v posledních letech ubíralo odpadové hospodářství? V roce 2003 se vláda rozhodla postupně zvýšit míru recyklace ze sedmi na padesát procent. Letos ministerstvo životního prostředí představilo návrh novely zákona, která by k tomu měla směřovat. Obce a kraje ale najednou požadují: nerecyklujeme, ale spalujeme.

Dokument Strategie rozvoje nakládání s odpady, který vytvořily Svaz měst a obcí společně s Asociací krajů, chce v podstatě škrtnout vládní Plán odpadového hospodářství a namísto materiálového využití zvýšit produkci odpadu.

Co k takovým návrhům autory vede ve chvíli, kdy máme poměrně dobře nastavené podmínky pro rozvoj recyklačních služeb? Státní fond životního prostředí nabízí obcím a krajům granty na recyklační programy, odvozný sběr tříděného odpadu, komunitní kompostárny a další projekty. Odpověď je až překvapivě prostá. Obce a kraje udělaly při vyčíslování podílu recyklovatelných surovin tu chybu, že nepočítaly s největší položkou – kuchyňskými a zahradními odpady. Právě od tohoto omylu se odvíjí několik kontroverzních návrhů.

Recyklovat, nikoliv spalovat

Není tedy pravda, že recyklovatelných materiálů je v kontejnerech méně než jedna třetina, jak se v dokumentu píše. Připočteme-li k nim podle údajů z tabulek

Svazu měst a obcí a Asociace krajů také bioodpady (včetně těch obsažených v jemných frakcích a takzvané spalitelné frakci, které lze kompostovat zhruba ze čtyř pětin), zjistíme, že představují více než 72% komunálních a více než 85% domovních odpadů. Ostatně například Nová Paka materiálově využívala v roce 2006 více než 45% svých komunálních odpadů, a to má ještě stále rezervy.

Na tuto základní chybu se nabalují i další nevhodné návrhy. Například na straně 87 čteme: „...nelze zpochybňovat princip poplatků jako nástroje na znevýhodnění odstraňování odpadů před jeho využíváním. Pokud má však tento princip fungovat v praxi, je nutné nabídnout jinou dostupnou alternativu, než je skládkování. Alternativou není materiálové využití odpadů, protože velká část komunálních odpadů materiálově využívat nelze. Alternativou je především spalování odpadů s využitím energie.“ Obce a kraje by chtěly vybudovat konkrétně osm nových spaloven za 40 miliard korun. Jejich provoz ale bude v budoucnu závislý na dotacích.

Světlé výjimky

Síť recyklačních obcí si je vědoma toho, že prioritami odpadových koncepcí a plánů musí být prevence vzniku odpadů, a to například pomocí snížení produkce směsných odpadů a zvýšení míry recyklace. Je třeba se zaměřit hlavně na vůbec největší složku komunálních odpadů – zelené zbytky ze zahrad a kuchyní.

Dosavadní vývoj vypadá docela slibně. Množství komunálních odpadů mezi roky 2002 a 2006 klesá v průměru o 2,5 % ročně. Strategie obcí a krajů ovšem počítá s jeho nárůstem o celých 24 % během 14 let. Navrhuje přesně opačný trend a prevenci vzniku odpadů už dopředu nedává žádnou šanci.

Překážky pro bioodpad

Rovněž způsob, jak obce a města navrhují nakládat s bioodpady, má mezery. Chtějí tuto možnost nabídnout pouze domácnostem v zástavbách rodinných domů, nikoliv v bytových domech. Stává se ale, že lidé z domků se zahradami sypou zelené zbytky do kontejneru a ne na své vlastní kompostoviště, čímž zbytečně zvyšují konečný objem odpadu. Možnost třídít bioodpad, například do komunitních kompostovišť, by tedy měly mít zejména domácnosti bez zahrad.

Dokument Svazu měst a obcí a Asociace krajů v zásadě navrhuje otočit české odpadové hospodářství o 180 stupňů. To je potřeba zamítnout, protože by akorát narostlo množství odpadů a nákladů pro domácnosti a obce. Na druhou stranu dokument obsahuje také řadu dobrých podnětů, které by se měly objevit v novém zákoně o odpadech.

x

Kompost na sídlišti – proč ne?

Tomáš Prikryl

Kompost na sídlišti? Proč ne. Řeklo si několik rodin ze sídliště v Praze 17 a daly se do práce. Ukázalo se, že nápad s tříděním biologicky rozložitelných surovin, které tvoří až polovinu komunálního odpadu, se zalíbil jedné třetině místních domácností. Projekt dostal finanční podporu od magistrátu a na jaře 2007 už byly tepelně izolované a uzamykatelné kompostéry připravené k užívání.

Během prvního roku kompostování vzniklo zhruba 150 kilogramů kvalitního substrátu, což odpovídá 450 kilogramům vytríděného bioodpadu. Kompost mohou využívat všechny zúčastněné domácnosti pro svou vlastní potřebu, zbytkem se hnojí veřejná prostranství. Bezproblémový provoz komunitního kompostéru navíc vyvolal zájem dosud nezapojených sousedů. Podle čerstvých průzkumů by se do projektu rády zapojily dohromady tři čtvrtiny domácností.

Přínosů komunitních kompostů je několik. Lidé je mohou využívat na přilepšení svým rostlinám namísto drahých chemických preparátů. Prospějí také parkům a dalším zeleným ostrůvkům ve městech. Obce kromě toho ušetří na nákladech spojených s odvozem a zpracováváním bioodpadu. Díky společnému kompostování se také setkávají a poznávají obyvatelé, kteří sice bydlí už roky vedle sebe, ale doposud spolu nepromluvili.

Nestačí však spoléhat jen na nadšení jednotlivců, ale je třeba zákon, který podobné aktivity usnadní.

Více o projektu: <http://kompost.zaantar.eu>

Argentina se také postavila odpadům

Veronika Vávrová

Nutnost maximálního snížení produkce komunálních odpadů se nevyhýbá ani zemím mimo Evropu, Severní Ameriku nebo Austrálii. Argentinské Buenos Aires si stanovilo na budoucí roky několik velkých cílů: třicetiprocentní míru recyklace do konce roku 2010 a sedmdesát pět procent do roku 2017. Počínaje rokem 2020 dokonce nastane úplný zákaz skládkování recyklovatelných a kompostovatelných složek odpadu. Čím to? Představitelé města přesvědčily hlavně dožívající skládky.

Špatné odpadové hospodářství v minulých letech dalo mezi chudými obyvateli Buenos Aires vzniknout početné komunitě sběračů druhotných surovin – takzvaným cartoneros, kteří si tak vylepšovali své živobytí. Ve městě se jich pohybovalo okolo deseti tisíc. Vytríděné suroviny buďto sami prodávali, nebo je odevzdávali jedné z desítek společností, v nichž se sdružovali. Na cartoneros si postupně přivykli ostatní obyvatelé a recyklovatelný odpad jim nechávali vedle popelnice.

Znalosti a zkušenosti sběračů využila rada města při sestavování koncepce nového recyklačního systému. Společnostem, které je zastupovaly, svěřila vybudování nových sběrných dvorů a třídíren. Buenos Aires tak zúčtovalo cenné poznatky, sběrači nepřišli o „práci“ a město se vyhnulo protestům.

Ovšem nejen sběrem recyklovatelných surovin se Buenos Aires rozhodlo zvyšovat míru materiálového využití odpadu. V současnosti probíhají pilotní projekty na podporu kompostování. Na řadě je také rozšíření zodpovědnosti výrobců za své produkty – je potřeba, aby přehodnotili svou obalovou i výrobní politiku a začali klást důraz na méně škodlivé či snadno recyklovatelné materiály. V plánu je také zvýšení zpětného odběru některých druhů produktů výrobci. To vše směřuje k cílům, které si Buenos Aires vytyčilo.

✘

Zdroj: BioCycle, V / 2008, VI / 2008

Kompostujte – má to smysl, zjistili ve Dvoře Králové nad Labem

Tomáš Příkryl

Kompostování se stalo hlavním aktérem prevence vzniku odpadů také ve Dvoře Králové nad Labem. Ve městě vsadili na přístup, že odpady, které nevzniknou, nezatíží městskou pokladnu, a začali jednotlivým domácnostem pronajímat kompostéry. Aby se město ujistilo o přínosu prevence vzniku bioodpadu, požádalo Hnutí DUHA o rozbor popelnic – nejdříve u domácností bez kompostérů a poté u těch, které je měly.

Pečlivé nahlédnutí pod poklapy kontejnerů ve Dvoře Králové potvrzuje, že kompostování má zásadní vliv na konečné množství komunálního odpadu. Co do hmotnosti, pokrývaly kuchyňské a zahradní odpady zhruba 45 procent obsahu popelnic. Po přičtení ostatních biologicky rozložitelných odpadů (papíru,

části dětských plen a nápojových kartonů) to bylo dokonce 60 procent. Po zahájení projektu s kompostéry tato čísla klesla téměř na polovinu. Co se týče objemu, nejvíce místa v komunálním odpadu zabíraly plasty, které lze přitom snadno recyklovat.

Z výsledků dále plyne, že pokud chce Dvůr Králové zmenšit své náklady za skládkování, musí pokračovat v podpoře domácího kompostování a rozšířit sběr bioodpadu. Dále by se město mělo zaměřit na co nejvyšší míru třídění papíru, plastu a PET lahví. Poplatky se totiž odvíjí od hmotnosti. S klesajícím objemem komunálního odpadu je rovněž možné změnit frekvenci svozu komunálního odpadu.

✘

Vytvořeno za pomoci finančních mechanismů EHP/Norska prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti. Vydání také podpořil Státní fond životního prostředí a CEE Bankwatch Network.

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

A › Bratislavská 31, 602 00 Brno
T › 545 214 431
F › 545 214 429
E › info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Zpracovali Tomáš Příkryl, Ivo Kropáček a Veronika Vávrová.
Fotografie: Ivo Kropáček, Tomáš Příkryl, archiv Hnutí DUHA,
www.sxc.hu
Vydalo Hnutí DUHA, září 2008.

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.